

СУФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ ІМЕННИКІВ У СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (на матеріалі законодавчих актів, що регулюють освітню діяльність)

У статті йдеться про один з аспектів української терміносистеми права – дериваційні процеси. Вивчено юридичні поняття, позначувані іменниковими термінами, та окреслено особливості суфіксального термінотворення в межах іменникових юридичних термінів. Виявлено специфіку і частотність використання суфіксального словотворення термінів та проаналізовано віддієслівні, відіменникові та відприкметникові іменники, утворені суфіксацією. Матеріалом дослідження слугували терміни і тексти законодавчих актів, що регулюють в Україні освітню діяльність.

Ключові слова: терміносистема, юридичний термін, спосіб словотворення, суфіксація.

В статье представлен один из аспектов украинской терминосистемы права – деривационный. Изучены юридические понятия, названные именами существительными, и обозначены особенности суффиксального терминообразования в пределах таких юридических терминов. Выявлена специфика и частотность использования суффиксального словообразования терминов и проанализированы отглагольные, отсубстантивные и отприлагательные существительные, образованные в результате суффиксации. Материалом исследования служили термины и тексты законодательных актов, регулирующих в Украине образовательную деятельность.

Ключевые слова: терминосистема, юридический термин, способ словообразования, суффиксация.

The article is devoted to the analysis of one aspect of the Ukrainian law terminology such as a derivative process in the field of legal terminology. The legal concepts, which are defined as noun terms, are thoroughly scrutinized, and the suffix noun terminology features are identified. The peculiarity and frequency of the suffix derivation terminology usage is determined, and the article focuses on the analysis of verbal nouns and the nouns, derived from nouns and adjectives, which have been formed by means of suffixation. The terms and texts of the legislation governing educational activities in Ukraine are used as the research materials.

Keywords: term system, legal term, way of word formation, suffixation.

Термінологія є невід'ємною частиною лексичної системи мови, яка останніми десятиліттями перебуває в центрі уваги науковців-лінгвістів. Особливо актуальною проблемою вважаємо вивчення

окремих терміносистем, зокрема юридичної. І хоч юридичні терміни неодноразово ставали предметом комплексних мовознавчих досліджень (Н. В. Артикуца [1], М. Б. Вербенец [2], М. І. Любченко [9], М. А. Ляшук [10], Н. П. Яцишин [17] та ін.), проте, на думку М. Б. Вербенец, «створення загального, нормативного словника сучасної української юридичної лексики залишається справою майбутнього» [2, с. 2]. Наукові розвідки з української термінології мають переважно прикладний характер і зосереджені на створенні перекладних словників та визначенні шляхів утворення національної юридичної термінологічної лексики (наприклад, [1, 15, 16] тощо). Юридичну термінологію розглянуто в межах правової системи України, що й зумовлює її дефініцію: «Юридична термінологія – це система юридичних термінів, кожен з яких слугує основною одиницею юридичного тексту, є словом або словосполученням, яке виступає узагальненим найменуванням певного правового поняття або поняття, яке не є правовим, але в результаті функціонування у сфері юриспруденції набуває специфічних змістовних відтінків, як правило, вводиться в обіг юридичною наукою або законодавцем, характеризується емоційною нейтральністю та відносною стійкістю» [9, с. 162]. Юристи аналізують відповідність правових понять та відповідних термінів, розробляють вимоги до термінологізування юридичних понять, вивчають субмову права тощо. У межах мовознавства досліджено «питання входження юридичних термінів до системи літературної мови» та «властивості термінологічного лексикону субмови права з погляду функцій, семантики, структури, способів і історії деривації термінів» [2, с. 3]. Увагу лінгвістів зосереджено на створенні словників юридичної термінології, яких усе ще бракує в україністиці, зокрема ґрунтового тлумачного термінологічного словника, що віддзеркалював би сучасний стан юридичної терміносистеми, зважаючи на її динамічність.

До проблемних аспектів юридичної лінгвістики належить деривація юридичних термінів, зважаючи на це, *мета* нашої статті – дослідити способи творення юридичних термінів, зокрема в межах морфологічного словотворення. Ми зосередили увагу лише на суфіксальному способі словотворення, оскільки він є одним з найпродуктивніших у сучасній українській літературній мові. Мета зумовила розв'язання таких *завдань*: визначити поняття «термін» та виявити сутнісні ознаки юридичного терміна, окреслити питання словотворення

юридичних термінів, проаналізувати дериваційні аспекти сучасних юридичних термінів на матеріалі законодавчих актів.

Матеріалом для аналізу слугували тексти законів та законодавчих актів, що регламентують освітню діяльність в Україні, зокрема закони «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту».

Висвітлення дериваційних процесів під час вивчення юридичної терміносистеми дає можливість простежити закономірності розвитку юридичної термінології, її нормалізації та подальшого збагачення. Дериваційні процеси в юридичній лінгвістиці висвітлено у низці наукових праць (І. М. Гумовська [5], В. О. Горпинич [4], Г. О. Винокур [3], Ф. О. Нікітіна [11] та ін.). Проте проблематика словотворення юридичної терміносистеми все ще належить до актуальних мовознавчих досліджень.

На думку лінгвістів, юридичний термін – слово або словосполучення, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (нормативно-правових актах, законодавчих актах, юридичних словниках тощо) [12, с. 482]. Вивчаючи дериваційні особливості юридичних термінів, І. М. Гумовська виокремила такі способи словотворення: утворення похідних слів, скорочень, словосполучень, морфологічна афіксація, запозичення та абсорбція дериватів з інших мов [5]. Інша дослідниця Ф. О. Нікітіна зазначає, що «всі терміни утворюють за допомогою тих чи тих словотворчих засобів, переважна більшість яких слугує не лише для термінологічного словотворення, а й для утворення слів загальнонаціональної мови» [11, с. 9]. Засоби словотворення використовують у межах відповідних словотвірних способів. Професор І. І. Ковалик подає таке визначення способу словотворення: «Під лінгвістичним поняттям «способи словотвору» розуміють структурно різні шляхи й прийоми творення нових слів у результаті використання всіх наявних у мові словотворчих ресурсів. Способи словотворення – це комплексна система використання різних структурних словотворчих засобів і способів утворення дериватом з їхніми словотвірними структурами – словотвірними формами і словотвірними значеннями на всіх етапах розвитку мови» [7, с. 26].

Серед способів словотворення виокремлюють морфологічний як основний у творенні номінативних одиниць різних терміносистем.

Це зумовлено як системою елементів морфологічного словотвору української мови, так і системно-граматичними особливостями творення слів, що дають можливість використовувати однотипні способи словотворення для позначення однотипних юридичних понять. В українському термінознавстві серед морфологічних способів словотворення особливе місце належить суфіксальному [17, с. 100].

Суфіксальний спосіб термінотворення є продуктивним в українській мові загалом та в термінотворенні зокрема. На думку Є. А. Карпіловської, «поява в слові суфікса сигналізує про наявність у нього певного узагальненого значення (семантична функція), вираженого в спеціальній формі (структурна функція), за яким це слово потрапляє до певного лексико-граматичного класу слів (частини мови) і здатне виконувати в реченні певну синтаксичну роль (синтаксична функція)» [6, с. 31]. У термінотворенні основним «засобом номінації дій, процесів та операцій виступають суфікси *-нн(я)*, *-анн(я)*, *-енн(я)*, *-інн(я)*, яким властиве загальне словотвірне значення предметненої дії, процесу та які додають до дієслівних основ. Такі терміни означають не саму дію в її конкретному вияві, а лише назви процесів та дій» [14, с. 45]. За допомогою суфіксів утворюють насамперед іменникові терміни. Аналізуючи особливості творення віддієслівних іменників, Л. М. Колібаба зазначає, що «назви предметненої дії, предметненого процесу чи стану в українській мові утворені за багатьма словотвірними типами (у деяких дослідників – словотвірними моделями) за допомогою питомих слов'янських суфіксів *-нн-*, *-тт-*, *-Ø-*, *-б-/об-*, *-іт-*, *-н-*, *-неч-*, *-няв-*, *-нин-*, *-ок*, *-от-*, *-в-/тв-*, *-ств-/цтв-/ництв-*, *-оц-*, а також суфіксів іншомовного походження, зокрема таких, як *-аціј-*, *-ізаціј-/изаціј-*, *-фікаціј-*, *-аж*, *-ур-*, *-ад-*. Усі згадані іменникові суфікси у структурі віддієслівних іменників виконують спільну функцію – транспозицію дієслівних основ в іменникові, а протиставляючись один одному, вони відрізняються семантикою основ-мотиваторів, до яких приєднуються, значенневими відтінками, експресивністю та стилістичною спеціалізацією» [8, с. 79].

У юридичній термінології поширені номінації процесу та результату діяльності, представлені в законодавчих актах (67 % від усіх іменникових однокомпонентних термінів, утворених морфологічним способом). Процесуальна семантика переважає в номінаціях *здобування*, *впровадження*, *комплектування*, *декларування*, *квотування*, *створення*, *підкування*, *погодження*, *відшкодування*, *спрямування*,

отримання, формування, позбавлення, регулювання, залучення, оволодіння, що термінологізуються у відповідному контексті, наприклад: діє згідно з виданою ліцензією **на провадження освітньої діяльності** на певних рівнях вищої освіти (Закон України «Про Вищу освіту»); використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою **надання, визнання, підтвердження** кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти (Закон України «Про Вищу освіту»). Процеси, позначувані віддієслівними іменниками опрeдмeтнeної дії, розрізняють за ознакою тривалості/нетривалості [14, с. 46]. Тривалість представлено номінаціями *розмежування, навчання, впровадження, оздоровлення*, наприклад: *забезпечується (...) оздоровлення дітей, які відвідують інші навчальні заклади чи виховуються вдома* (Закон України «Про дошкільну освіту»); а нетривалість – номінаціями *задоволення, рішення, призначення, звільнення*, що актуалізують семантику результативності в контексті: *здійснюють добір, призначення на посади та звільнення з посад керівних кадрів у державних і комунальних дошкільних навчальних закладах* (Закон України «Про дошкільну освіту»).

Серед цих термінів особливе місце посідають найменування процесів освітньої діяльності: *ліцензування, навчання, виховання, вивчення, викладання, знання, навантаження, акредитування, координування, оцінювання* тощо, наприклад: *Зарахування учнів до загальноосвітньої санаторної школи (школи-інтернату) проводиться у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади* (Закон України «Про загальну середню освіту»); *Поточне та підсумкове оцінювання знань учнів та вибір їх форм, змісту та способу здійснює загальноосвітній навчальний заклад* (Закон України «Про загальну середню освіту»).

Менш частотними є номінації результативної семантики, наприклад: *завдання, навантаження, вміння* тощо, що вказують на матеріальне втілення відповідних процесів: *Педагогічне навантаження педагогічного працівника у сфері дошкільної освіти – час, призначений для здійснення навчально-виховного процесу* (Закон України «Про дошкільну освіту»).

Другою за частотністю є група іменникових термінів, утворених за допомогою суфіксів *-ацій-, -ізацій-/изацій-* (14 % від усіх іменникових однокомпонентних термінів, утворених морфологічним способом).

Модель словотворення в цьому випадку – «дієслово + суфікси *-ацій-, -ізацій-/изацій-*». Термінотворення в межах іменникових термінів здійснюється і за допомогою продуктивних суфіксів *-ацій-, -ізацій-/изацій-*, на чому наголошують сучасні лінгвісти: «Досить помітною є тенденція до європеїзації чи, за іншою термінологією, до інтернаціоналізації словотвірних типів, що виявляється в зростанні активності як твірних основ, так і афіксальних морфем, що мають загальноєвропейський або ширше – інтернаціональний характер» [13, с. 132]. На думку Л. М. Колібаби, такі «девербативи відрізняються від віддієслівних іменників з функціонально тотожним формантом *-nn-* (*руйнування, поетизування, жебракування*) вказівкою на масштабність позначеної ними дії, а тому вживаються для передавання грандіозності певної події чи явища та мають експресивне забарвлення» [8, с. 84]. У проаналізованих законодавчих текстах такі терміни представлено іменниковими лексемами віддієслівного характеру: *комплектація, ліквідація, стабілізація, апеляція, дефляція, дискримінація, конфіскація, монополізація, специфікація, кваліфікація, атестація, соціалізація, реалізація, профілізація, орієнтація, спеціалізація, акредитація, адаптація, інтеграція* тощо. У контексті терміни з такими суфіксами активно вживають і подають поряд з іншими віддієслівними термінологічними лексемами, наприклад: *Атестація педагогічних працівників позашкільного навчального закладу незалежно від підпорядкування, типу і форми власності здійснюється, як правило, один раз у п'ять років* (Закон України «Про позашкільну освіту»); *атестація навчальних закладів системи загальної середньої освіти, оприлюднення результатів атестації через засоби масової інформації* (Закон України «Про загальну середню освіту»).

Проте в межах юридичної термінології ця група термінів не має яскраво вираженої семантики масштабності та глобальності, натомість функціонують дублетні терміни із суфіксами *-nn-* та *-ацій-*, наприклад: *комплектування – комплектація, ліквідування – ліквідація, інтегрування – інтеграція* тощо. Останнім часом спостерігаємо тенденцію до активного вживання віддієслівних іменникових термінів із питомими українськими суфіксами *-nn-* та зменшення вживання термінів із запозиченими суфіксами *-ацій-, -ізацій-/изацій-*.

Третю групу за частотністю (11 % від усіх іменникових однокомпонентних термінів, утворених морфологічним способом) утворюють відприкметникові терміни із суфіксом *-ість*, наприклад: *мобільність*,

наступність, перспективність, результативність, добровільність, здібність, гнучкість, прогностичність, єдність, безперервність, різноманітність тощо. Атрибутивна семантика зберігається в цих термінах, утворених за моделлю «прикметник + суфікс *-ість*». Іменникові терміни, утворені таким способом мають абстрактну семантику, наприклад: *Основними принципами освіти в Україні є: **доступність** для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою; **рівність** умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку; гуманізм, демократизм, **пріоритетність** загальнолюдських духовних цінностей; органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями* (Закон України «Про освіту»). Уважаємо, що низьку частотність цієї групи зумовлено саме абстрактним характером, більшою мірою властивого для наукового терміна, ніж для юридичного, який повинен бути конкретним.

Суфікс *-ість* переважно виражає значення якості або властивості, що увиразнюється твірною прикметниковою основою. Цей суфікс є достатньо продуктивним у творенні юридичної термінології, зокрема в межах освітньої законодавчої бази: ***добровільності** вибору типів позашкільних навчальних закладів, форм позашкільного навчання і видів діяльності* (Закон України «Про позашкільну освіту»). Його використано і для творення одного з ключових термінів законів про освіту – лексеми *особистість*, що має конкретне значення.

Інші іменникові терміни, утворені суфіксальним способом, мають поодинокий характер і низьку частотність уживання. Фіксуємо функціонування лексем, що виникли під впливом російської мови і мають відповідники із суфіксом *-к-* у російській мові: *підготовка, перепідготовка, підтримка, розробка* тощо, з якими співвідносяться українські терміни *підготування, перепідготування, підтримування, розроблення* із питомим суфіксом *-нн-*. Останні вживають не так часто через сталі традиції в юридичному дискурсі, де тривалий час домінувала російська мова. В аналізованих законодавчих актах такі віддієслівні іменникові терміни трапляються зрідка в обмеженій кількості слів: ***підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи дошкільної освіти*** (Закон України «Про дошкільну освіту»); *Професійно-технічна освіта забезпечує*

здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну **підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації** (Закон України «Про професійно-технічну освіту»).

Непродуктивним у творенні юридичної термінології галузі освіти є суфікс *-тт-*, представлений у лексемі **здобуття**, наприклад: *Громадяни України мають право на **здобуття** повної загальної середньої освіти у приватних навчальних закладах* (Закон України «Про загальну середню освіту»). Інших термінів у проаналізованих текстах не зафіксовано, хоч термінологічна лексика, утворена за допомогою суфікса *-тт-* досить поширена в науковому мовленні: *відкриття, розкриття, злиття* тощо.

Усі розглянуті терміни-іменники називають явища, процеси, властивості та утворено або від дієслів, або від прикметників за допомогою відповідних суфіксів. Остання група термінологічної іменникової лексики є відіменниковою або віддієслівною та має агентивну семантику, позначаючи активного діяча або носія ознаки, тобто суб'єкта дії (6 % від усіх іменникових однокомпонентних термінів, утворених морфологічним способом). Для утворення цих лексем використовують суфікси *-ець, -ант, -тель, -ник, -ист, -ач, -ор* та ін.: *вихованець, вихователь, курсант, ординатор* тощо. Наприклад, у контексті: ***Вихованці** шкіл-інтернатів усіх типів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному державному утриманні* (Закон України «Про загальну середню освіту»); *...**вихователі-методисти, вихователі, старші вихователі, вчителі** (усіх спеціальностей), **вчителі-дефектологи, вчителі-логопеди, практичні психологи, соціальні педагоги, інструктори з праці, інструктори з фізкультури, інструктори слухового кабінету, музичні керівники, керівники гуртків, студій, секцій, інших форм гурткової роботи та інші спеціалісти...*** (Закон України «Про дошкільну освіту»). Ця група термінів, хоч і має різні форманти, що вказують на семантичне навантаження, не є частотною в аналізованих текстах. Здебільшого номінації осіб використовують для позначення учасників виховного та освітнього процесу різних рівнів освіти, наприклад: *Держава здійснює соціальний захист **вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів,***

докторантів та інших осіб незалежно від форм їх навчання і типів навчальних закладів, де вони навчаються, сприяє здобуттю освіти в домашніх умовах (Закон України «Про освіту»).

Остання група номінацій, утворених за допомогою суфіксації, – терміни на позначення приміщень, що використовують в навчальному процесі: *деканат, ректорат*. Такі терміни утворено за допомогою суфікса *-ат*, і вони здатні позначати не лише приміщення, а й метонімізуватися як назви групи людей, яка працює у відповідному приміщенні.

Отже, у термінотворенні іменникових лексем суфіксальний спосіб є високопродуктивним. Під час аналізу законодавчих актів, що регулюють освітню діяльність в Україні, виявлено, що найпродуктивнішим суфіксом є *-нн-* (67 %), менш продуктивними – суфікси *-ацій-*, *-ізацій-/изацій-* (14 %), *-ість* (11 %), *-ець*, *-ант*, *-тель*, *-ник*, *-ист*, *-ач*, *-ор* (6 %), інші способи творення становлять поодинокі випадки (2 %). Терміни-іменники утворюють переважно від дієслів – це терміни із семантикою процесуальності, тривалої і нетривалої дії; від прикметників – терміни зі значенням властивостей та якості; від іменників – терміни на позначення суб'єктів дії та приміщень і груп людей. Зафіксовано тенденцію до вживання питомих українських словотвірних формантів на противагу скороченню запозичених і зросійщених форм слів.

Перспективи дослідження полягають у виявленні особливостей термінотворення в межах різних морфологічних класів і семантичних груп.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. **Артикуца Н. В.** Мова права і юридична термінологія / Н. В. Артикуца. – К. : Стилос, 2004. – 266 с.
2. **Вербенец М. Б.** Юридична термінологія української мови : історія становлення і функціонування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / М. Б. Вербенец. – К., 2004. – 15 с.
3. **Винокур Г. О.** Заметки по русскому словообразованию / Г. О. Винокур // Винокур Г. О. Избранные работы по русскому языку. – М. : Наука, 1959. – 421 с.
4. **Горпинич В. О.** Українська словотвірна термінологія : навч. посіб. / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський нац. ун-т, 1998. – 189 с.

5. **Гумовська І. М.** Англійська юридична термінологія в економічних текстах : генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти 2000 року : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / І. М. Гумовська. – Львів, 2000. – 19 с.
6. **Карпіловська Є. А.** Суфіксальна система сучасної української літературної мови : будова та реалізація : монографія / Є. А. Карпіловська. – К. : Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 1999. – 297 с.
7. **Ковалик І. І.** Вступ. Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі науки про мову / І. І. Ковалик // Словотвір сучасної української літературної мови. – К. : Наук. думка, 1979. – С. 5–56.
8. **Колібаба Л. М.** Функціонально-семантичне розмежування віддієслівних спільнокоренових різносуфіксальних іменників у сучасній українській мові / Л. М. Колібаба // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя : Сер. «Філологічні науки». – 2012. – Кн. 2. – С. 79–85.
9. **Любченко М. І.** Юридична термінологія: поняття, особливості і види : дис. ... канд. юрид. наук / М. І. Любченко. – Х., 2012. – 198 с.
10. **Ляшук А. М.** Семантична структура юридичних термінів української та англійської мов : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – К., 2007. – 22 с.
11. **Нікітіна Ф. О.** Семантичні та словотворчі проблеми сучасної термінології : навч. посіб. / Ф. О. Нікітіна. – К. : Вища школа, 1978. – 31 с.
12. **Прадід Ю. Ф.** Юридична лінгвістика (проблематика дослідження) / Ю. Ф. Прадід // Мовознавство. – 2002. – № 4–5. – С. 21–25.
13. **Стишов О. А.** Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) / О. А. Стишов. – К. : Пугач, 2005. – 388 с.
14. **Тур О.** Потенціал суфіксального способу творення термінів землеустрою та кадастру / О. Тур // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Сер. «Проблеми української термінології». – 2010. – № 675. – С. 45–49.
15. **Юридичні терміни.** Тлумачний словник / В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко, Т. П. Базова та ін. ; [за ред. В. Г. Гончаренка]. – [2-е вид., стереотип.]. – К. : Либідь, 2004. – 320 с.

16. **Яценко Н. О.** Юридичний термін у словнику [Електронний ресурс] / Н. О. Яценко. – Режим доступу : <http://www.term-in.org>
17. **Яцишин Н. П.** Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять [Електронний ресурс] / Н. П. Яцишин // Термінологічний вісник. – 2013. – Вип. 2(2). – С. 99–103. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>

ДЖЕРЕЛА

1. **Закон** України «Про освіту» від 23.05.1991. № 1060-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>
2. **Закон** України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.1998 № 103/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>
3. **Закон** України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 № 651-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>
4. **Закон** України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>
5. **Закон** України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>
6. **Закон** України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>

Надійшла до редколегії 05.10.2015